

УДК 159.923-057.87

Любов Помиткіна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сучасне українське суспільство переживає складні економічні та політичні перетворення, які безумовно, впливають на становлення молодого покоління нашого народу. В усі історичні епохи студентська молодь була в авангарді суспільних перетворень. Участь молоді в суспільному житті залежить від вибору нею активної життєвої позиції. Отже, формування позитивного світогляду студентів, гуманістичного ставлення до дійсності, ідеалів, переконань і цінностей, що складають життєву позицію особистості, завжди є одним з основних завдань держави.

Життєва позиція – це ідеали, переконання і цінності особистості, які концентрують у собі основоположні принципи її поведінки і діяльності. Категорія “життєва позиція особистості” визначається вченими як соціально-психологічна характеристика, що окреслює суб’єктивний (активний, діяльнісний) бік становища особистості у структурі суспільства.

Проблеми формування життєвої позиції особистості у різних аспектах досліджували такі, вчені, як К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Г. Балл, Е. Берн, Л. Божович, В. Єфімов, І. Макаров, В. Маркін, В. Панок, С. Рубінштейн, Л. Сохань, Т. Титаренко, І. Хобта, В. Ядов та ін. Вони розглядали життєву позицію як внутрішнє настановлення, орієнтацію на певну лінію поведінки, що базується на світоглядних, моральних і психологічних якостях особистості та відображає її суб’єктивне ставлення до суспільства [2; 8; 10]. Це, передусім, спрямованість інтересів особистості у провідних сферах життєдіяльності: у праці, спілкуванні, пізнанні.

Як показало наше вивчення, й досі не уточнені психолого-педагогічні умови трансформації життєвої позиції студентів, не розроблений психологічний супровід процесу становлення життєвої позиції студентської молоді. Таким чином, проблема трансформації

життєвої позиції особистості студентів у соціумі потребує поглибленого вивчення та психолого-педагогічного обґрунтування.

Метою статті є висвітлення результатів теоретичного вивчення й емпіричного дослідження переважаючих видів життєвої позиції студентської молоді та визначення основних умов її трансформації.

Одним із перших термін “життєва позиція особистості” запропонував А. Адлер, який визначав її як головну рушійну силу й умову психічного і соціального розвитку людини. Вчений розглядав людину не лише як щось центральне саме по собі, але і як частину більшої цілості – сім’ї, спільноти друзів і знайомих, суспільства, людства [1].

Важливість становлення життєвої позиції студентів зумовлюється, перш за все, тим, що соціально-психологічна спрямованість є одним із найважливіших компонентів усього комплексу гармонійного розвитку особистості. По-друге, особливості життєвої позиції визначають мотиви діяльності, поведінки, рівень активності, а найголовніше – спрямованість людини. Життєва позиція додає визначеного соціального й особистісного змісту тому, як і з якою ефективністю людина використовує свої здібності, знання й уміння.

Життєва позиція може бути активною і пасивною (В. Єфімов, В. Маркін, І. Хобта), конструктивною і деструктивною (Е. Берн) стосовно суспільних цінностей, явищ і проблем, негативною і позитивною, еґоїстичною і колективістською, гуманістичною і функціональною, моральною й аморальною тощо [3; 4–6, 10]. Тому завдання психолого-педагогічного впливу полягає в тому, щоб трансформувати, корегувати становлення активної гуманістичної життєвої позиції студентів відповідно до потреб розвитку суспільства.

Визначення молоддю особистістю власної життєвої позиції вчені відносять до стратегічного життєвого рішення, яке є надзвичайно відповідальним і впливає на подальший життєвий шлях особи. Теоретичний аналіз наукової літератури засвідчив [7], що прийняття особистістю стратегічного життєвого рішення з визначення власної життєвої позиції відбувається на основі її соціальної орієнтації, ціннісних пріоритетів, ставлення до себе й інших людей залежності від соціальних норм і культурного середовища.

Аналіз літературних джерел і практичного досвіду дозволяє констатувати, що студенти на етапі пізньої юності можуть бути не готовими до прийняття стратегічного життєвого рішення з визначення власної життєвої позиції [7; 11]. Особистісну готовність студентів доцільно розглядати як утворення, що інтегрує у собі психологічну спрямованість і підготовленість до здійснення даного аспекту діяльності, забезпечує активність студента під час вибору життєвої позиції. Рівень особистісної готовності студента буде

індивідуальним залежно від соціально-психологічних, індивідуально-психологічних, вікових і діяльнісних характеристик молодшої людини.

Особистісна готовність студентів до прийняття стратегічного життєвого рішення з вибору власної життєвої позиції містить ціннісно-мотиваційний, емоційно-пізнавальний, цілеутворювальний та операціональний компоненти і забезпечує здатність особистості до успішного визначення [7; 11]. У даній статті представлено емпіричне дослідження емоційно-пізнавального компонента як базового у загальній структурі готовності. Активність емоційно-пізнавального компонента зумовлена тим, що у період студентства у молодшої людини змінюється емоційне ставлення до життєвих пріоритетів, зростає увага, інтерес до знань, необхідних для прийняття вірного стратегічного життєвого рішення, що зумовлює пошук відповідної інформації, аналіз існуючого досвіду.

Емпіричне дослідження. Для емпіричного дослідження емоційно-пізнавального компонента особистісної готовності студентів до прийняття стратегічного життєвого рішення з визначення життєвої позиції нами був розроблений опитувальник “Емоційно-пізнавальна готовність особистості до визначення власної життєвої позиції”. За його допомогою з’ясовувалися бажання й емоційне ставлення, рівень обізнаності студентів щодо власної життєвої позиції. Відповіді студентів оцінювалися від 0 до 10 балів залежно від точності та повноти розкриття змісту запитання. У відсотковому відношенні рівень вираженості показника обізнаності студентів був розподілений таким чином: низький – 0–44%, середній – 45–64%, високий – 65–100%. Нерівномірний розподіл балів зумовлений кількісним і якісним аналізом експериментальних результатів, які показали, що значна частина студентської молоді, отримавши до 44% вираженості показника, володіла низькими знаннями про особливості життєвої позиції. Кількісні показники розподілу рівня обізнаності студентів щодо життєвої позиції особистості подані у табл. 1.

Перші три запитання допомогли з’ясувати міру емоційного ставлення та бажання студентів у набутті знань щодо розвитку власної життєвої позиції. Майже половина студентів (43,4%) вказали високі бали на перше запитання про бажання мати власну життєву позицію та 36,4% – вказали середні бали, що свідчить про наявність позитивного емоційного ставлення. Середнє значення показника – 6,8 балів (10 max), що є позитивним результатом. Лише 20,2% осіб вказали низькі бали, оскільки вважали, що життєва позиція у них уже є.

На друге запитання студенти отримали середнє значення 6,3 балів, що вказує на їх зацікавленість інформацією про визначення власної життєвої

позиції та свідчить про їх бажання охоче сприймати нові знання. На третє питання відносно емоційного ставлення до розвитку життєвої позиції відповіли 75,3% студентів (34,2% вказали високі значення, 41,1% – середні). Вираженість показника – 5,1 бали: значення трохи нижче за перші два, однак це теж високий показник, який у цілому засвідчив бажання студентів до розвитку та готовність до взаємодії. Студенти, які поставили низькі бали у відповідях на перші три питання, окрім низьких балів, дописували: “у мене вже є життєва позиція” (досліджувана Т.Г., 19 років), або “це для мене не найважливіше в житті” (досліджуваний К.Л., 19 років) тощо.

Таблиця 1

Кількісні показники розподілу рівня обізнаності студентів щодо життєвої позиції особистості

n=850

Субшкали	Рівні розподілу обізнаності респондентів, %			Вираженість показників	
	Високий	Середній	Низький	Середн. зн., бали	%
1. Позитивне емоційне ставлення до визначення власної життєвої позиції	43,4	36,4	20,2	6,8	68,0
2. Зацікавленість в інформації про визначення власної життєвої позиції	40,7	31,7	27,6	6,3	63,0
3. Позитивне емоційне ставлення до розвитку власної життєвої позиції	34,2	41,1	24,7	5,1	51,0
4. Визначення життєвої позиції особистості	36,0	42,0	22,0	4,8	48,0
5. Види життєвої позиції особистості	10,0	30,0	60,0	0,4	4,0
6. Ознаки, за якими визначають життєву позицію особистості	6,0	42,0	52,0	3,2	32,0
7. Умови формування життєвої позиції особистості	18,0	30,0	52,0	4,6	46,0
8. Особистісні якості, які необхідно розвивати для вдосконалення власної життєвої позиції	12,0	40,0	48,0	4,2	42,0
9. Впевненість у власній життєвій позиції	34,0	54,0	16,0	6,2	52,0

Як видно з табл. 1, відповіді студентів на наступні питання розподілилися неоднозначно. Найбільший середній показник – 6,2 бали (max=10 балів) – отримано за відповіді студентами на останнє запи-

тання. Це означає, що більшість із них вказали, що мають власну життєву позицію. Однак, аналізуючи їх відповіді на інші запитання, в яких вони не можуть сформулювати визначення життєвої позиції, майже зовсім не знають видів життєвої позиції, не називають ознак визначення й умов її формування, доходимо висновку, що вони лише сподіваються, що у них є власна життєва позиція.

Так, низький рівень знань виявився у студентів, які на останнє запитання “Чи маєте Ви власну життєву позицію” відповіли: “*Моя життєва позиція мене задовольняє*”, але при цьому не змогли дати визначення, не назвали жодного виду життєвої позиції, також не надали відповідей на інші запитання. Середній рівень знань був констатований у студентів, які вказували хоча б окремі характеристики життєвої позиції, такі як “*правила життя*” (досліджувана О.В., 20 років), “*цінності та ідеали*” (досліджувана Л.В., 18 років), а на запитання про види життєвої позиції вказували: “*правильна / неправильна*” (досліджувана П.В., 19 років), “*добра / погана*” (досліджувана Н.Г., 19 років), “*оптимістична / песимістична*” (досліджуваний Л.С., 20 років), “*моральна / аморальна*” (досліджувана Х.О., 19 років), “*позитивна / негативна*” (досліджувана З.К., 19 років) тощо.

Високий рівень був присвоєний студентам, які визначали життєву позицію особистості як “*установки та цінності людини*” (досліджуваний Б.А., 20 років), “*життєве кредо людини*” (досліджувана В.О., 19 років), “*закони, яких людина дотримується впродовж життя*” (досліджувана Г.К., 19 років), “*переконання і ставлення людини до себе та до оточуючого світу*” (досліджувана В.С., 18 років), “*...це ті правила, які людина приймає для себе і виконує впродовж життя*” (досліджувана П.К., 19 років).

Стосовно умов формування життєвої позиції були такі відповіді: “*у підлітковому віці*” (досліджувана Т.А., 19 років), “*коли людина починає свідомо приймати самостійні рішення*” (досліджувана Х.О., 19 років), “*формується впродовж життя під впливом подій, які відбуваються*” (досліджуваний С.Г., 19 років) тощо.

Як видно з відповідей на четверте запитання стосовно визначення життєвої позиції, більшість студентів усе ж намагалися визначити основні показники життєвої позиції особистості, тому вираженість показника 4,8 балів є на рівні середнього. Більш точно, правильне визначення подали 36,0% студентів і 42,0% побудували свої визначення на окремих характеристиках життєвої позиції особистості: дехто вказав лише “*погляди й переконання*”, хтось назвав “*ідеали та цінності*”, окремі студенти вказали,

що життєва позиція – це “*лінія певної поведінки на все життя*”. Отже, можна констатувати, що у сукупності 78,0% студентів мають уявлення про таку дефініцію, як “життєва позиція особистості”.

Аналізуючи отримані дані, бачимо, що 22,0 % студентів взагалі не змогли сформулювати жодного визначення життєвої позиції особистості. Це може означати, що чверть студентської молоді навіть не замислюється над тим, чого хотіти, бажати, до чого прагнути, чи потрібно взагалі ставити цілі та будувати перспективи власного життя, а відтак і приймати стратегічні життєві рішення.

Найнижчу кількість балів (0,4 бали) студенти отримали за відповіді на п'яте запитання щодо видів життєвої позиції особистості. Оскільки студенти майже не знають різновидів життєвої позиції, то й оцінювання власних поглядів і переконань не відбувається. Це означає, що молодь не може свідомо трансформувати та покращувати власні принципи, прагнути до більш адекватних ідеалів, удосконалювати себе й оптимізувати стосунки з іншими, а отже, приймати відповідальні стратегічні рішення.

Низький середній бал (3,2) отримали респонденти за відповіді на шосте запитання про ознаки визначення життєвої позиції особистості. Це означає, що студенти слабо орієнтуються в тому, як визначати, хто з оточення якої позиції дотримується, їм доволі важко співвіднести погляди інших із власними цінностями й ідеалами, а відтак складно передбачити поведінку інших, дати належну оцінку їх учинкам і нести відповідальність за власні вчинки. За відповіді на запитання про умови формування певної життєвої позиції респонденти отримали 4,6 балів (10 max), що відповідає показнику нижче середнього. 18,0% студентів на належному рівні виклали уявлення про те, як формується життєва позиція, і з різних боків описували цей процес. 30,0% студентів, які мають середній рівень обізнаності, вказували на окремі умови, такі як: “*формується з дитинства*” (досліджувана З.Т., 18 років), “*у підлітковому віці*” (досліджувана Н.О., 19 років), “*формується під впливом батьків та соціуму*” (досліджуваний М.Є., 20 років) тощо. Досліджувані, відповіді яких засвідчили низький рівень обізнаності, не відповіли нічого і, як видно з таблиці 1, таких, на жаль, найбільше (52,0%).

Також респондентам складно було вказати особистісні якості, які необхідно розвивати для вдосконалення власної життєвої позиції. Лише 12,0% студентів справилися з цим завданням і отримали високий показник обізнаності. 40,0% студентів вказали не більше, як по 2-3 якості, такі як “*прагнення до пізнання себе*”, “*самоактуалізація*”,

“бажання самовдосконалення”, “самосвідомість” тощо. Майже половина респондентів (48,0%) не змогли назвати хоча б декілька якостей. Це означає, що близько половини студентської молоді не замислюється достатньо глибоко над удосконаленням власної особистості, переглядом своїх цінностей, не знає і не розвиває у собі якості, які допомагали б у виборі ідеалів, аналізі вчинків, у прийнятті відповідальних стратегічних життєвих рішень.

Надалі нам необхідно було з’ясувати, яка саме життєва позиція переважає у студентської молоді на теперішній момент. Для цього ми використали методику Е. Берна “Життєва позиція особистості”. Методика дає можливість визначити чотири типи життєвих позицій, а саме: конструктивну, оборонну, депресивну та безплідну. Вибір конструктивної життєвої позиції вказує на те, що людина переконана в цінності своєї особистості, позитивно ставиться до себе та будує гармонійні відносини з іншими людьми, орієнтована на постійне самовдосконалення та покращення світу взагалі. Депресивна життєва позиція домінує в людини, коли їй весь час здається, що вона гірша за інших, має занижену самооцінку, не вірить у себе та у щасливе майбутнє, весь час чекає невдач і розчарування, а відтак більше перебуває на самоті, уникає взаємин з оточуючими.

Оборонна життєва позиція характерна для людини, яка вважає, що всі люди, світ, все навколо – вороже, негативно налаштоване, отже, вона повинна повсякчас захищатися, а ще краще – нападати. Така людина відчуває цінність своєї особистості за допомогою доказу своєї переваги над іншими, за допомогою нездоланного прагнення контролювати все навколо, не помічаючи, що принижує інших.

Безплідна життєва позиція вказує на те, що людина почуває себе знехтуваною та приниженою; вона переконана, що життя марне, сповнене розчарувань, ніхто не може їй допомогти. Вона відкидає людей і світ та відчуває себе знедоленою, спустошеною, пригніченою; перебуває у стані вичікування. Людина, яка не усвідомлює цінності власної особистості, цінності свого оточення, може бути навіть соціально небезпечною. Отримані діагностичні результати респондентів подані на діаграмі розподілу видів життєвої позиції (рис. 1).

Як видно з рис. 1, 28,4% студентів мають конструктивну життєву позицію. Це студенти, які у взаємодії з іншими проявляють добру волю, переважно відповідально ставляться до навчання, налаштовані на позитивні емоції, бачать своє місце у майбутньому професійному середовищі та в соціумі загалом, уміють ставити стратегічні життєві цілі та прийма-

ти відповідальні рішення. Оборонну життєву позицію мають 27,7% студентів. Вони стримані у спілкуванні, вміють контролювати свої емоції, вдало використовують їх для досягнення мети. У спілкуванні з оточенням роблять акценти на поліпшенні інших. Однак планувати своє майбутнє і приймати відповідальні рішення їм вдається складно.

Депресивну життєву позицію виявлено у 35,2% респондентів. Це молодь, яка понад усе прагне отримати якомога більше від оточення, при цьому рідко проявляючи добру волю і далеко не завжди даючи щось натомість. Ці студенти знають, що дуже заборгували перед оточенням, але відчують від цього задоволення, яке часто носить трансний, містичний відтінок. Вони постійно вимагають уваги і можуть бути прив'язаними до інших довгі роки, якщо ті не втратили можливість "віддавати". Такі студенти, як правило, не вміють окреслювати стратегічні життєві цілі та приймати доленосні рішення, оскільки весь час сподіваються, що "хтось" чи "щось" вирішить за них їх проблеми. Респондентів із безплідною життєвою позицією виявилось 8,7%. Це студенти, які не знають, чого прагнуть у житті, що може бути пов'язано з невизначеністю у правильності обрання спеціальності, у можливих розчаруваннях щодо невідповідності дійсності навчання власним очікуванням та уявленням про навчання у ВНЗ тощо. Якраз ця невизначеність знижує показник конструктивної життєвої позиції та заважає будувати адекватне майбутнє.

Отримані дані свідчать, що нині серед молоді, на жаль, усього 28,4% студентів дотримуються активної конструктивної життєвої позиції, а інші живуть переважно сьогоднішнім днем, більшою мірою споглядають життя, не прагнуть до самовдосконалення та самореалізації, щоб принести користь собі й іншим, суспільству в цілому. Отже, процес формування життєвої позиції особистості студента, який ще триває в юнацькому віці, повинен спрямовуватися, трансформуватися психолого-педагогічним колективом ВНЗ у конструктивне русло.

Рис. 1. Кількісні показники розподілу видів життєвої позиції студентів

Узагальнення отриманих даних дало змогу встановити рівень розвитку емоційно-пізнавального компонента готовності студентів до визначення життєвої позиції особистості (див. табл. 2).

Таблиця 2

Емоційно-пізнавальна готовність студентів до прийняття стратегічного життєвого рішення з визначення власної життєвої позиції

n=850

Рівні розвитку емоційно-пізнавальної готовності	Розподіл респондентів, %
Високий	31,1
Середній	33,8
Низький	35,1

Високий рівень емоційно-пізнавальної готовності щодо визначення життєвої позиції виявлено у 31,1% респондентів. Це означає, що лише третя частина студентів мають бажання й усвідомлюють свої знання щодо власних переконань, знають, як наслідувати та прагнути до певних ідеалів, можуть використовувати власні цінності, які концентрують у собі основоположні принципи їх поведінки і діяльності. Такі студенти орієнтовані на певну лінію поведінки, що базується на їх світоглядних, моральних і психологічних якостях та відображає їх суб'єктивне ставлення до суспільства. Це молодь, яка може адекватно спрямовувати власні інтереси у провідних сферах життєдіяльності: у праці, спілкуванні та пізнанні, відповідально ставитися до прийняття важливих рішень. Про таких студентів можна сказати, що вони мають сформовану емоційно-пізнавальну готовність до прийняття стратегічного життєвого рішення з визначення власної життєвої позиції.

Середній рівень емоційно-пізнавальної готовності виявлено у 33,8% респондентів. Це низький показник, який вказує на те, що у віці 17-20 років студенти мають ще не остаточно сформовані знання, бажання та зацікавленість у власній життєвій позицію. Це молодь, яка соціально малоактивна, у вирішенні складних питань та прийнятті важливих рішень частіше “пливе за течією”, власні цінності та смисли підпорядковує ситуації, не має стійких принципів і переконань, відповідно має невизначене ставлення до себе та до навколишнього оточення. Отже, можна констатувати, що емоційно-пізнавальна готовність до прийняття стратегічного життєвого рішення з визначення власної життєвої позиції у цих студентів ще не на достатньому рівні.

Як видно з табл. 2, 35,1% респондентів мають низький рівень емоційно-пізнавальної готовності до прийняття рішення з визначення

власної життєвої позиції. Це досить великий відсоток досліджуваних, які не бажають та не замислюються над тим, яким цінностям вони надають перевагу, до яких ідеалів необхідно прагнути, які переконання відстоювати та які життєві цілі ставити перед собою.

Отже, емпіричне дослідження показало нагальну потребу в створенні психолого-педагогічних умов у ВНЗ для трансформації життєвої позиції студентів, які можуть включати: розвиток особистісних якостей (самотійності, відповідальності, рішучості, цілеспрямованості, прагнення прогнозувати майбутнє тощо), навчання активним стратегіям досягнення цілей, координацію взаємодії всіх учасників (кураторів, педагогів, практичних психологів) навчально-виховного процесу ВНЗ.

Посилання:

1. Адлер А. Наука жить / Альфред Адлер ; пер с англ. А. А. Юдина, Е. О. Любченко. — К. : Port-Royal, 1997. — 134 с.
2. Архангельский А. М. Твоя жизненная позиция. — М. : Знание, 1979. — 128 с.
3. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений; Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы : пер. с англ. / Общ. ред. М. С. Мацковского; послесловие Л. Г. Ионина и М. С. Мацковского. — С.-Пб. : Лениздат, 1992. — 400 с.
4. Ефимов В. Т. Формирование активной жизненной позиции – цель нравственного воспитания / В. Т. Ефимов. — М., 1977. — 166 с.
5. Макаров И. М. Теория выбора и принятия решений / И. М. Макаров, Т. М. Виноградская, А. А. Рубчинский, В. Б. Соколов. — М. : Наука, 1987. — 330 с.
6. Маркин В. Н. Жизненные позиции личности (Идеологический и социально-психологический аспект) / Акад. общ. наук при ЦК КПСС. — М. : Мысль, 1989. — 171 с.
7. Помиткіна Л. В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень : монографія / Любов Віталіївна Помиткіна. — К. : Кафедра, 2013. — 381 с.
8. Прядко С. А. Життєва позиція особистості в аспекті сучасного соціально-філософського осмислення // Мультиверсум. Філософський альманах. — К. : Центр духовної культури, 2004. — № 40. — С. 56—63.
9. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. — С.-Пб. : Питер, 2000. — 720 с.
10. Хобта І. П. Активна життєва позиція. — К. : Політвидав України, 1984. — 210 с.
11. Pomytkina L. Personal readiness of youth to making strategic life decisions / Lyubov Pomytkina // European Applied Sciences. — Germany (Stuttgart), May, 2013. — № 5. — P. 155—157.

References (transliterated and translated):

1. Adler A. Nauka zhit` (Science to live). Kiev, 1997, 134 p.
2. Arhangelskiy A. M. Tvoya zhiznennaya pozitsiya (Your position in life). Moscow, 1979, 128 p.
3. Bern E. Iгры, v kotorye igraiyut lyudi. Psihologiya chelovecheskih vzaimootnosheniy (Games people play. Psychology of human relationships). St. Petesburg, 1992, 400 p.

4. *Efimov V. T.* Formirovanie aktivnoyi zhiznennoyi pozitsyi – tsely npravstvennogo vospitaniya (Formation of an active position in life - the goals of moral education) Moscow, 1977, 166 p.
5. *Makarov I. M., Vinogradskaja T. M., Rubchinskij A. A., Sokolov V. B.* Teoriya vybora i prinyatiya resheniy (The theory of choice and decision-making). Moscow, 1987, 330 p.
6. *Markin V. N.* Jiznennye pozitsyi lichnomy. Ideologicheskij i social'no-psihologicheskij aspekt (Position of the individual life. Ideological and socio-psychological aspect). Moscow, 1989, 171 p.
7. *Pomytkina L. V.* Psykholohiia pryiniattia osobystistiu stratehichnykh zhyttievnykh rishen : monohrafiia (Psychology of personality strategic decision-making in life : monograph). Kiev, 2013, 381 p.
8. *Priadko S. A.* Zhyttieva pozytsiia osobystosti v aspekti suchasnoho sotsialno-filosofskoho osmyslennia (The vital position of the individual in terms of contemporary social and philosophical reflection). // Multiversum. Philosophical Almanac. Kiev, 2004, № 40. P. 56—63.
9. *Rubinshteyn S. L.* Osnovy obshhej psihologii (Fundamentals of General Psychology). St. Petersburg, 2000, 720 p.
10. *Khobta I. P.* Aktyvna zhyttieva pozytsiia (Active life position). Kiev, 1984, 210 p.
11. *Pomytkina L.* Personal readiness of youth to making strategic life decisions // European Applied Sciences, Germany (Stuttgart), May, 2013. № 5. P. 155—157.

Стаття надійшла до редакції 17.12.2013

Л. Пomytkina

**Трансформация жизненной позиции студенческой молодежи
как психологическая проблема**

В статье выделены результаты теоретического изучения и эмпирического исследования преобладающих видов жизненной позиции студенческой молодежи, предложены психолого-педагогические условия трансформации жизненной позиции студентов. Личностная готовность студента к определению собственной жизненной позиции рассматривается как образование, которое интегрирует в себе психологическую направленность и подготовленность к этому процессу, обеспечивает его активность во время выбора жизненной позиции. Уровень личностной готовности студента индивидуален и зависит от социально-психологических, индивидуально-психологических, возрастных и личностных характеристик молодого человека. К основным условиям трансформации жизненной позиции студентов отнесены: развитие личностных качеств (самостоятельности, ответственности, решительности, целенаправленности, стремления прогнозировать будущее и т.д.), обучение активным стратегиям достижения целей, координация взаимодействия всех участников (кураторов, педагогов, практических психологов) учебно-воспитательного процесса вуза.

Ключевые слова: студенческая молодежь, жизненная позиция, психолого-педагогические условия трансформации жизненной позиции студентов.

Л. Pomytkina

Transformation of Students' Life Position as a Psychological Problem

The article highlights the results of theoretical study and empirical research of the dominant types of the life position of students and proposes the psycho-pedagogical conditions of transformation of students' life position. Personal readiness of the student to determine own life position is considered as a formation that integrates the psychological focus and readiness to this

process, and ensures its activity during a choice of the life position. The level of student's personal readiness is different and depends on the socio-psychological, individual psychological, age and personal characteristics of a young man. The main terms of the transformation of students' life position include: the development of personal qualities (independence, responsibility, determination, focus, desire to predict the future, etc.), the study of active strategies for achieving goals, the coordination of interaction of all participants (curators, educators, practical psychologists) of training-educational process of the university.

Key words: college students, life position, psychological and pedagogical conditions of students' vital position transformation.

Рецензент – доктор психологічних наук, професор Н. І. Жигайло